

ΠΕΙΡΑ
ΜΑΤΙΚΗ
ΣΚΗΝΗ

ΘΕΑΤΡΙΚΗ
ΠΕΡΙΟΔΟΣ
2025
2026

ΧΙΛΙΑ ΧΕΡΙΑ

της Στέλλας Βοσκαρίδου

ΠΡΟΕΔΡΟΣ

Παντελής Βουτουρής

ΑΝΤΙΠΡΟΕΔΡΟΣ

Ανθή Αντωνιάδου

ΜΕΛΗ

Ανδρέας Αππιος

Γεώργιος Θεοδοσίου

Κλείτος Κλείτου

Νικολέτα Κλεοβούλου

Ξενάκης Κυριακίδης

Ζήνων Παπαφίλιππου

Μαρία Χαμάλη

Θεατρική Περίοδος 2025-2026

Πειραματική Σκηνή

Παραγωγή 536

Έργο 2ο

ΠΕΙΡΑΜΑΤΙΚΗ ΣΚΗΝΗ
ΘΕΑΤΡΟ ΘΟΚ

Πρώτη παράσταση
Σάββατο 7 Μαρτίου 2026

Σκηνοθεσία-Κίνηση: Φώτης Νικολάου

Μουσική: Αναστασία Δημητριάδου (nana dانا)

Σκηνικά: Χάρης Καυκαρίδης

Μάσκες: Μάρθα Φωκά

Κοστούμια: Φώτης Νικολάου – σε συνεργασία με τη Σωσάννα Τομάζου

Σχεδιασμός φωτισμού: Γεώργιος Κουκουμάς

Παίζουν (με αλφαβητική σειρά):

Βασίλης Βασιλάκης
Γιαννούλης Χαλεπάς

Έλενα Καλλινίκου
Σάτυρος (κατά τον τρόπο που αναπαρίσταται στο έργο του Χαλεπά *Ο Σάτυρος παίζει με τον Έρωτα*)

Μαρία Μασώνου
Στεφανιάδης, καθηγητής της Καλών Τεχνών / Αλεξόπουλος, μέλος του Ιδρύματος Ευαγγελιστρίας / Σάβω, συγχωριανή του Χαλεπά στην Τήνο / Νικόλας Χαλεπάς, αδερφός του Γιαννούλη / Κατερίνα, αδελφή του Γιαννούλη / Νοσοκόμα

Λοΐζος Παπαγεωργίου
Βασίλης, γιος του Νικόλα Χαλεπά / Θωμόπουλος, καθηγητής της Καλών Τεχνών / Ιωάννης Χαλεπάς, πατέρας του Γιαννούλη / Δημοκίδης, μέλος του Ιδρύματος Ευαγγελιστρίας / Λενιώ, συγχωριανή του Χαλεπά στην Τήνο

Λουκία Πιερίδου
Ειρήνη, γυναίκα του Βασίλη / Περικλέους, καθηγητής της Καλών Τεχνών / Ανεζούλα, αδελφή του Γιαννούλη / Μητροπολίτης / Αργυρώ, γειτόνισσα του Χαλεπά στην Τήνο

Μυρσίνη Χριστοδούλου
Ρηνιώ Χαλεπά, μητέρα του Γιαννούλη / Πιερής, καθηγητής της Καλών Τεχνών / Παπαμηνάς, μέλος του Ιδρύματος Ευαγγελιστρίας

Ο Σάτυρος που παίζει με τον Έρωτα, 1877
Μάρμαρο, 135 x 105 x 73 εκ.

Πηγή: Ιστοσελίδα Εθνικής Πινακοθήκης, Μουσείο Αλέξανδρου Σούτσου
Προσπελάσιμο στον σύνδεσμο: <https://www.nationalgallery.gr/artwork/satyros-pou-paizei-me-ton-erota/>

(τελ. ημερ. προσπέλ. 6.3.2026)

Η γλώσσα είναι κι αυτή πηλός – στα χέρια του χρόνου και στα δικά μας

Η πρόσκληση να γράψω ένα έργο για να ανεβεί από την Πειραματική Σκηνή του ΘΟΚ με βρήκε να μελετώ το έργο και τη ζωή του Γιαννούλη Χαλεπά. Δεν μου πήρε πολύ χρόνο για να σκεφτώ πως μια απόπειρα καταβύθισης στη συνείδηση του καλλιτέχνη αυτού, με την τόσο τραγική ιστορία, θα μου επέστρεφε καρπούς που σχετίζονται με πολύ θεμελιώδη ερωτήματα για τη φύση όχι μόνο της τέχνης, αλλά και της ίδιας της ανθρώπινης εμπειρίας.

Δύο φορές σκέφτηκα να παρατήσω τη συγκεκριμένη ιδέα, και μάλιστα πολύ σύντομα, αφού ξεκίνησα το ταξίδι της έρευνας. Η πρώτη όταν συνειδητοποίησα πως είχα να κάνω με έναν σχεδόν άλαλο χαρακτήρα (όσοι τον γνώρισαν μαρτυρούν πως για ένα πολύ μεγάλο μέρος της ζωής του ο Χαλεπάς, κάτω από την επίδραση της ψυχικής του ασθένειας, υπήρξε εξαιρετικά λιγομίλητος) και πως ο κεντρικός μου ήρωας δεν θα ανοιγόταν με απλό τρόπο στη θεατρική γραφή, παρά θα αποτελούσε ένα πελώριο δραματουργικό πρόβλημα. Η δεύτερη όταν διαπίστωσα πως έχουν γραφτεί πολλά έργα πάνω στην περίπτωση του Χαλεπά, και έτσι κινδύνευα να γράψω ένα έργο χωρίς πραγματικό λόγο ύπαρξης. Και οι δύο ενδιαασμοί μετατράπηκαν γρήγορα σε δύο πολύ ελκυστικές προκλήσεις.

Από τη μια, η συνθήκη της αλαλίας με οδήγησε να εστιάσω στο περιβάλλον του και στην εναλλακτική γλώσσα που δημιούργησε ο Χαλεπάς για να εκφραστεί, που δεν είναι άλλη από την τέχνη του – μια τέχνη υψηλών συμβολισμών, μέσα στην οποία η καθημερινή εμπειρία και τα οικεία του πρόσωπα φαίνεται πως μετουσιώνονται σε μυθολογικές ή άλλες μορφές, καθιστώντας τη γλυπτική του λαλίστατη. Αυτό που με ενδιέφερε να κάνω με αυτό το έργο δεν ήταν να παρουσιάσω απλώς μια αλληλουχία από τα κεντρικά γεγονότα της ζωής του, αλλά να βρω έναν τρόπο να αναδείξω την ανάπλαση αυτών των γεγονότων σε ψηφίδες του ψυχισμού του: άλλοτε σε εφιάλτες και άλλοτε σε πηγές έμπνευσης και σημεία εκκίνησης για καλλιτεχνική δημιουργία. Καθώς η όλη προσέγγιση ξεφεύγει σε αρκετά σημεία από τον ρεαλισμό, πέρα από τους διαλόγους, ήταν εξίσου σημαντικό να γραφτούν με λειτουργικό τρόπο τα σιωπηλά μέρη του έργου. Το κείμενο είναι σπημένο με τέτοιο τρόπο, ώστε ο σκηνοθέτης να έχει πολύ χώρο να αναπτύξει τις σχέσεις των χαρακτήρων και των σωμάτων, και είμαι για αυτόν τον λόγο πολύ χαρούμενη που πήρε σάρκα και οστά κάτω από τη σκηνοθετική επίβλεψη του Φώτη Νικολάου, ο οποίος με την ιδιαίτερη εμπειρία και την εξαιρετική αισθητική που έχει στην κινησιολογία είδε με πολύ ενδιαφέρον τη δύσκολη πρόκληση του δικού μου οράματος και επιχειρήσε να αναδείξει το μεταφυσικό βάθος ακόμα και των πιο φαινομενικά ήσυχων στιγμών της περιπετειώδους ζωής του Χαλεπά.

Από την άλλη, δεν αποτελεί έκπληξη που ο βίος του σπουδαιότερου Νεοέλληνα γλύπτη αποτέλεσε τόσο συχνά πηγή έμπνευσης για συγγραφείς και σκηνοθέτες: οι ακραίες συνθήκες κάτω από τις οποίες δημιούργησε ο Χαλεπάς (τα σχεδόν σαράντα χρόνια καταναγκαστικής καλλιτεχνικής σιωπής κατά τη διάρκεια των πιο παραγωγικών του χρόνων) καθιστούν την περίπτωση του αρχετυπική. Ο τρόπος που η μοίρα κάνει τον Χαλεπά να ταλαντεύεται ανάμεσα στην καλλιτεχνική στείριότητα και στη δημιουργία σπουδαιότατου καλλιτεχνικού έργου λειτουργεί ως ένα καταπληκτικό μοτίβο όπου μπορεί να παρακολουθήσει κανείς τον καλλιτέχνη που η συγκυρία τον θέλει να κινείται σαν ένα εκκρεμές ανάμεσα στο μηδέν και στο άπειρο: ένας άνθρωπος του περιθωρίου ή ένας ήρωας / ένας τρελός ή μια ιδιοφυΐα / ένα μονοπάτι προς την αποτυχία ή τη δόξα / προς τη φθορά ή την αθανασία. Το στοιχείο όταν καταπιάνεσαι με την περίπτωση του Χαλεπά παραμένει κάθε φορά ολοζώντανο: πόσο μακριά μπορείς να φτάσεις καθώς στοχάζεσαι πάνω σε αυτό το τεράστιο πρόβλημα ή τεράστιο θαύμα που ονομάζεται καλλιτεχνική δημιουργία.

Στη δική μου προσέγγιση, σημαντικό ρόλο έπαιξε το ζωντανέμα της φιγούρας του Σάτυρου – δανεισμένου, φυσικά, από το ομώνυμο έργο που ο Χαλεπάς δούλεψε εμμονικά καθ' όλη τη διάρκεια της ζωής του, και ο οποίος θεωρείται πως υπήρξε, ανάμεσα σ' άλλα, ένα σύμβολο του πεπρωμένου του. Μάλιστα, ο πρώτος τίτλος που είχα σκεφτεί να δώσω στο κείμενό μου ήταν *Ο Σάτυρος παίζει με τον Έρωτα*: αυτό που περισσότερο ήθελα να δανειστώ από το ομώνυμο έργο του Χαλεπά ήταν το χαιρέκακο βλέμμα που ρίχνει ο Σάτυρος στον Έρωτα, καθώς ο τελευταίος προσπαθεί απεγνωσμένα να φτάσει το σταφύλι που έχει στα χέρια του ο πρώτος. Το χαιρέκακο βλέμμα της μοίρας πάνω στην επιθυμία, το χαιρέκακο βλέμμα που ρίχνει πολλές φορές η ζωή επάνω στον καλλιτέχνη καθώς εκείνος παλεύει να φτάσει στην κατάλληλη συνθήκη για να δημιουργήσει.

Κι αν μην ξενίσουν τον θεατή τα γλωσσικά τερτίπια του έργου: η γλώσσα είναι κι αυτή πηλός – στα χέρια του χρόνου και στα δικά μας. Άλλοτε μας αποκαλύπτει την πραγματικότητα και άλλοτε μας επιτρέπει να φέρνουμε πλάι πλάι το χτες και το αύριο, το αρχαϊκό και το μοντέρνο. Να παίζουμε, να ταξιδεύουμε, να ανασαίνουμε ενάντια στα αμείλικτα «χέρια του χρόνου». Μα και κάτι ακόμα: να αφουγκραζόμαστε με περισσότερη φροντίδα τις σιωπές των ηρώων μας.

Στέλλα Βοσκαρίδου

Η Στέλλα Βοσκαρίδου σπούδασε Μουσικολογία στην Αθήνα και ολοκλήρωσε τη διδακτορική της διατριβή στο Νιούκαστλ του Ηνωμένου Βασιλείου πάνω σε θέμα που αφορά τον ρόλο της μουσικής στην αφήγηση. Έχει εκδώσει τα βιβλία ποίησης *Αναγέλαστα*, *Των γυναικών τζαι των σκαλαπουντάρων* (εκδ. Τεχνοδρόμιον, 2013), *Φόβ*, *Υπογλώσσιο Νυχτερινό* (εκδ. Τεχνοδρόμιον, 2015) και *Μικρομηχανισμοί* (εκδ. Εντευκτηρίου, 2022). Έχει συμμετάσχει με κείμενά της σε ανθολογίες, έντυπα και διαδικτυακά περιοδικά, ενώ τον Μάρτιο του 2017 αναδείχθηκε νικήτρια στο 1ο Διεθνές Poetry Slam, που έγινε στην Κύπρο. Τα βιβλία της *Φόβ*, *Υπογλώσσιο Νυχτερινό* και *Μικρομηχανισμοί* κυκλοφόρησαν στα σερβικά (2017 και 2025 αντίστοιχα) και άλλα κείμενά της έχουν μεταφραστεί στα αγγλικά, στα ισπανικά και στα κινέζικα. Έχει παρουσιάσει τη δουλειά της σε πολλά διεθνή φεστιβάλ λογοτεχνίας, ενώ το 2018 το θεατρικό της έργο *Κάτι σαν βασιλιάς* παρουσιάστηκε σε φεστιβάλ τεχνών της Σανγκάης. Το έργο της *Αναγέλαστα* έχει μεταφερθεί στη θεατρική σκηνή από τη σκηνοθέτιδα Μαρία Κυριάκου, ενώ το φθινόπωρο του 2025 έγινε παράσταση θεάτρου σκιών από τη Μαρία Μάρκου. Βασισμένο πάνω στο ίδιο κείμενο έχει παρουσιαστεί μουσικό έργο από τον συνθέτη Δημήτρη Τιμολέοντος σε πανεπιστήμιο του Σικάγο. Το βιβλίο *Φόβ* αποτέλεσε επίσης πηγή έμπνευσης για μουσικό έργο (από τον συνθέτη Αντρέα Παπαπέτρου) και χοροθεατρική παράσταση (από τη Χλόη Μελίδου). Στον χώρο του θεάτρου έχει κάνει αρκετές συνεργασίες, αναλαμβάνοντας τη μουσική επιμέλεια, ενώ στην παράσταση *Erofilii repeat* συνεργάστηκε με τη σκηνοθέτιδα Μαρία Κυριάκου ως σύμβουλος απόδοσης κειμένου. Είναι ιδρυτικό και ενεργό μέλος του Κέντρου Λόγου και Τεχνών Τεχνοδρόμιου, που δραστηριοποιείται με την οργάνωση και φιλοξενία πολιτιστικών και κυρίως λογοτεχνικών εκδηλώσεων.

Ο καλλιτέχνης είναι ένας μοναχικός πολεμιστής ταγμένος στην τέχνη του

Πώς συνομιλεί ένας καλλιτέχνης με την τέχνη του, αλλά και πώς αναμετριέται με το δημιούργημά του; Τι κρύβεται πίσω από μια τέτοια συνάντηση και πόσο επώδυνη μπορεί να είναι αυτή η σύγκρουση;

Ο καλλιτέχνης είναι ένας μοναχικός πολεμιστής ταγμένος στην τέχνη του και συγχρόνως δέσμιος μιας ατέρμονης μάχης για το τέλειο έργο. Το σώμα και το μυαλό του, οι επιθυμίες και τα πάθη του, οι αδυναμίες αλλά και τα λάθη του, είναι το σύμπαν της έμπνευσής του, που καθορίζει και συνθέτει την καλλιτεχνική του γλώσσα και ταυτότητα.

Ο Γιαννούλης Χαλεπάς ήταν ένας σπάνιος καλλιτέχνης που κοίταζε το σκοτάδι κατάματα. Αφοσιώθηκε ολοκληρωτικά στη δημιουργία, αλλά βυθίστηκε και στην απόλυτη απραξία. Η ζωή και το ταλέντο του συνομίλησαν με το χάος. Η ύπαρξή του μια ελεύθερη πτώση από το φως στο σκοτάδι και πίσω στο φως.

Στο έργο της Στέλλας Βοσκαρίδου *Χίλια χέρια*, ο απολλώνιος Γιαννούλης Χαλεπάς συναντά τον διονυσιακό Σάτυρο σε μια μετωπική αναμέτρηση όπου το παρόν και το μέλλον, η τρέλα και η δημιουργία, η αλήθεια και η ψευδαίσθηση, γίνονται ένα. Ο δημιουργός και το δημιούργημά του ταυτίζονται. Όνειρο ή εφιάλτης; Αιώνια καταδίκη ή λύτρωση; Τέλος ή αρχή;

Γιαννούλης Χαλεπάς (1851-1938)

Ο Γιαννούλης Χαλεπάς γεννήθηκε στις 24 Αυγούστου 1851 στον Πύργο της Τήνου. Η οικογένειά του είχε παράδοση στην επεξεργασία του μαρμάρου, αφού ο πατέρας του, Ιωάννης Χαλεπάς, είχε μία από τις σημαντικότερες επιχειρήσεις μαρμαρογλυπτικής, με δραστηριότητα και παραρτήματα στην Τήνο, τη Σύρο, τον Πειραιά, τη Ρουμανία και τα παράλια της Μικράς Ασίας.

Η αγάπη του για την τέχνη εκδηλώθηκε από τα σχολικά του χρόνια, ο πατέρας του όμως τον έστειλε στη Σύρο για να εργαστεί σαν υπάλληλος σε εμπορικό. Παρ' όλα αυτά, ο Γιαννούλης επέμενε να σπουδάσει γλυπτική. Έτσι, το 1869 η οικογένειά του μετακόμισε στην Αθήνα. Ο Γιαννούλης γράφτηκε στο Σχολείον των Τεχνών και, ως το 1872, σπούδασε ζωγραφική κοντά στον Νικηφόρο Λύτρα και γλυπτική κοντά στον Λεωνίδα Δρόση. Από τα αρχεία της Σχολής φαίνεται ότι το 1871 κέρδισε το τρίτο βραβείο προτομών στο τμήμα της ζωγραφικής και το πρώτο βραβείο κοσμηματογραφίας στο τμήμα γλυπτικής. Το καλοκαίρι του 1872, με υποτροφία του Ιερού Ιδρύματος Ευαγγελιστρίας της Τήνου, πήγε στο Μόναχο, όπου, την 1η Νοεμβρίου, γράφτηκε στην Ακαδημία Καλών Τεχνών και σπούδασε κοντά στον Μαξ φον Βίντμαν (Max von Widmann). Κατά τη διάρκεια των σπουδών του βραβεύτηκε σε διαγωνισμούς της Σχολής, ενώ αναφέρεται ότι το γύψινο πρόπλασμα του έργου *Σάτυρος που παίζει με τον Έρωτα* κέρδισε το χρυσό μετάλλιο σε έκθεση. Η υποτροφία του όμως έληγε τον Μάρτιο του 1875 και, παρά τις προσπάθειες και τα διαβήματα των καθηγητών του, δεν δόθηκε παράταση. Για ένα διάστημα κατόρθωσε να παραμείνει στο Μόναχο με τη βοήθεια του φίλου του, μετέπειτα ιστορικού Γεώργιου Κωνσταντινίδη, το καλοκαίρι όμως του 1875 επέστρεψε στην Αθήνα. Το 1876 η Επιτροπή του Ιδρύματος της Ευαγγελιστρίας πρότεινε να του δοθεί υποτροφία για τη Ρώμη, ώστε να ολοκληρώσει τις σπουδές του, χωρίς όμως αποτέλεσμα.

Μετά την επιστροφή του, και μέχρι το 1878, δημιούργησε τρία από τα σημαντικότερα έργα της πρώτης δημιουργικής του περιόδου: τον *Σάτυρο που παίζει με τον Έρωτα* (1877), που παρουσίασε το 1875 σε γύψο στην έκθεση των Ολυμπίων στην Αθήνα και το 1878 σε μάρμαρο στην Παγκόσμια Έκθεση στο Παρίσι, την *Κοιμωμένη* (1878) στον τάφο της Σοφίας Αφεντάκη, στο Α΄ Νεκροταφείο της Αθήνας, και το *Κεφάλι Σατύρου* (1878).

Το 1878 εκδηλώθηκαν τα πρώτα συμπτώματα αποκλίνουσας συμπεριφοράς, η οποία οδήγησε στον εγκλεισμό του στο Ψυχιατρείο της Κέρκυρας στις 4 Ιουλίου 1888, ως «πάσχοντα από άνοϊαν». Στο ψυχιατρείο παρέμεινε ως τις 6 Ιουνίου 1902, οπότε η μητέρα του, που ήταν πάντα αντίθετη στον εγκλεισμό του, τον πήγε πίσω στην Τήνο. Ο πατέρας του είχε πεθάνει τον προηγούμενο χρόνο.

Από τη μακροχρόνια παραμονή του Χαλεπά στο ψυχιατρείο το μόνο που σώζεται είναι ένα μικροσκοπικό κεφάλι ανδρικής μορφής από πηλό, δεν γνωρίζουμε όμως αν ήταν μια μεμονωμένη εκδήλωση δημιουργικής διάθεσης ή αποτέλεσμα μιας συστηματικότερης ενασχόλησης με την τέχνη. Η μορφή αυτή, δουλεμένη εντελώς λιτά, με το πρόσωπο ακατέργαστο και εν μέρει παραμορφωμένο, θα μπορούσε ίσως να χαρακτηριστεί μια τραγική αυτοπροσωπογραφία του.

Τον Απρίλιο του 1902, λίγους μήνες πριν την έξοδό του από το ψυχιατρείο, ο Ξενοφών Σώχος επανέφερε τον Χαλεπά στο προσκήνιο με άρθρο του στο περιοδικό *Πινακοθήκη*. Πρόκειται πιθανότατα για το πρώτο άρθρο που γράφτηκε για τον γλύπτη μετά το 1878. Το περιοδικό επανήλθε τον Μάιο του ίδιου χρόνου, με ιδιαίτερη αναφορά στην *Κοιμωμένη* στο Α΄ Νεκροταφείο. Τον Αύγουστο, και ενώ ο Χαλεπάς είχε βγει από το ψυχιατρείο, η *Πινακοθήκη* πληροφορούσε για την κατάστασή του, ενώ τον επόμενο χρόνο δημοσίευσε φωτογραφίες έργων του.

Μετά την έξοδό του από το ψυχιατρείο ο Χαλεπάς ζούσε κλεισμένος στον εαυτό του, σε μεγάλη ανέχεια και κάτω από την αυστηρή επιτήρηση της μητέρας του. Καθώς δεν είχε χάσει τη δημιουργική του διάθεση, έπλαθε έργα σε πηλό, τα κατέστρεφε όμως είτε ο ίδιος είτε η μητέρα του, που θεωρούσε τη γλυπτική υπαίτια για την ασθένειά του. Η κατάστασή του την περίοδο εκείνη περιγράφεται σε διάφορα δημοσιεύματα.

Το 1905 τον επισκέφθηκε στην Τήνο ο γλύπτης Λάζαρος Σώχος, ο οποίος φιλοτέχνησε και ένα μετάλλιο με τη μορφή του και την επιγραφή *Πάνορμος / 1905*, και το 1914 ο γλύπτης Αντώνης Σώχος. Το 1915 ο Θεόδωρος Βελλιανίτης δημοσίευσε μια σειρά άρθρων στην εφημερίδα *Αθήναι* (25/1/1915, 27/1/1915, 4/2/1915, 5/2/1915).

Το 1916 έφυγε από τη ζωή η μητέρα του. Ο θάνατός της φαίνεται ότι ήρθε σαν λύτρωση, αφού, μετά από μια φημολογούμενη υποτροπή της ασθένειάς του, από το 1918 ο Χαλεπάς άρχισε και πάλι να εργάζεται, φιλοτεχνώντας ως το θάνατό του ένα σημαντικό αριθμό έργων. Το ύψος του όμως πλέον έχει αλλάξει δραματικά. Ενστικτώδες και αυθόρμητο, επικεντρωμένο στην ουσία και απελευθερωμένο από τα διδάγματα της Ακαδημίας, εκφράζει τον ψυχισμό του και αποτυπώνει τα προσωπικά του βιώματα.

Το 1922, με εντολή του Υπουργείου Παιδείας και της Διεύθυνσης του Ε.Μ.Π., τον επισκέφθηκε ο γλύπτης Θωμάς Θωμόπουλος, καθηγητής στη Σχολή Καλών Τεχνών, προκειμένου να εκτιμήσει το έργο του. Ο Θωμόπουλος συνέταξε έναν κατάλογο έργων του και έβγαλε ορισμένα εκμαγεία. Το 1924 τον επισκέφθηκε ο διευθυντής της Εθνικής Πινακοθήκης Ζαχαρίας Παπαντωνίου, που περιγράφει την επίσκεψή του αυτή τρία χρόνια αργότερα σε άρθρο του στο περιοδικό *Νέα Εστία*. Την ίδια χρονιά τον επισκέφθηκε και ο διευθυντής του περιοδικού *Πινακοθήκη* Δ.Ι. Καλογερόπουλος, ο οποίος περιγράφει τη συνάντησή τους σε άρθρο του στο περιοδικό.

Το 1925 οργανώθηκε η πρώτη έκθεσή του στην Ακαδημία Αθηνών με έργα που είχαν μεταφερθεί σε γύψο μετά και την επίσκεψη του Θωμά Θωμόπουλου, ενώ στις 25 Μαρτίου 1927 του απονεμήθηκε το Αριστείο Γραμμάτων και Τεχνών από την Ακαδημία Αθηνών. Το 1928 ο εκδότης του περιοδικού *Φραγκέλιο* Νίκος Βέλμος, που τον είχε επισκεφθεί τον προηγούμενο χρόνο στην Τήνο, οργάνωσε έκθεση γλυπτών και σχεδίων του στο Άσυλον Τέχνης. Με αφορμή την έκθεση, τα *Φύλλα Τέχνης του Φραγκέλιου* κυκλοφόρησαν με ένα τεύχος αφιερωμένο στον Χαλεπά, το οποίο του έστειλε ο Βέλμος, μαζί με μια πολύ θερμή επιστολή.

Στις 24 Αυγούστου 1930 η ανιψιά του Ειρήνη τον έφερε στην Αθήνα, όπου έζησε τα τελευταία οκτώ χρόνια της ζωής του σε ένα γαλλικό οικογενειακό περιβάλλον στο σπίτι του Βασίλη και της Ειρήνης Χαλεπά, στην οδό Δαφνομήλη 35. Ως το τέλος εργαζόταν εντατικά, ενώ λάμβανε και παραγγελίες. Στο αρχείο του υπάρχουν έγγραφα, επιστολές και φωτογραφίες για την εκτέλεση προτομής και αναγλύφου του διοικητή της Τράπεζας της Ελλάδος Εμμανουήλ Τσουδερού, επιτύμβιου αναγλύφου της Κλεοπάτρας Τούμπα, κόρης της Μερόπης Τούμπα, επιτύμβιου αγέλου για τον τάφο Πολίτη. Έργα που προέρχονται από παραγγελίες που έλαβε μετά την εγκατάστασή του στην Αθήνα περιλαμβάνονται επίσης σε χειρόγραφο κατάλογο έργων του από τον Στρατή Δούκα.

Από τα πρώτα μέρη που επισκέφθηκε μόλις ήρθε στην Αθήνα ήταν το Α΄ Νεκροταφείο, για να δει την *Κοιμωμένη*. Πήγε ακόμα στην Ακρόπολη και στο Αρχαιολογικό Μουσείο. Ο ερχομός του στην Αθήνα κινητοποίησε τους καλλιτεχνικούς και πνευματικούς κύκλους. Ο δημοσιογράφος Κώστας Καλαντζής ήταν από τους πρώτους που τον επισκέφθηκαν, δημοσιεύοντας τη συνολική του είχε μαζί του στην εφημερίδα *Ελληνική* στις 30 και 31 Αυγούστου 1930. Τα επόμενα χρόνια τιμητικές εκδηλώσεις, απονομές και εκθέσεις του χάρισαν την αναγνώριση. Στις 10 Ιουνίου 1934 η Λαογραφική και Ιστορική Εταιρεία Κυκλαδικού Πολιτισμού και Τέχνης τον εξέλεξε επίτιμο μέλος της, ενώ στις 18 Νοεμβρίου 1934 εορτάστηκε η 80ετηρίδα του και του απονεμήθηκε αναμνηστικό μετάλλιο. Στις 18 Αυγούστου 1934 ανακηρύχθηκε επίτιμος πρόεδρος της Ενώσεως «Ελεύθεροι Καλλιτέχνη».

Το 1935 παρουσίασε την *Αναπαυόμενη* σε έκθεση που διοργάνωσε η Ένωση στον «Παρνασσό». Τον Αύγουστο του 1936 συμμετείχε στην Α΄ Παγκυκλαδική Έκθεση στη Σύρο και του απονεμήθηκε τιμητικό μετάλλιο.

Στις 15 Σεπτεμβρίου 1938 ο Γιαννούλης Χαλεπάς έφυγε από τη ζωή. Με τη διαθήκη του, άφησε τα υπάρχοντά του στον ανιψιό του Βασίλειο Χαλεπά, γιο του αδελφού του Νικόλα, και στη γυναίκα του Ειρήνη, κοντά στους οποίους έζησε τα τελευταία οκτώ χρόνια της ζωής του.

«Γιαννούλης Χαλεπάς: Η ζωή και το έργο του από το αρχείο της Εθνικής Πινακοθήκης»
Προσπελάσιμο στον σύνδεσμο: <https://www.nationalgallery.gr/themata-technis/giannoulis-chalepas/>
(Τελ. ημερ. προσπέλ.: 7.3.2026)

ΣΑΤΥΡΟΣ: Ελάτε τώρα, θα μπορούσα να σας πω το ίδιο... Σ' όλη σας τη ζωή δεν μ' αφήσατε ήσυχο... Πόσες χιλιάδες φορές πιάσατε τον πηλό για να πετύχετε αυτήν εδώ τη γωνιά στο φρύδι μου; Άπειρες... Γεμίζατε τα κατάστιχα του πατέρα σας με σκίτσα, προσπαθώντας να καταγράψετε αυτό που βλέπατε μέσα στα μάτια μου... Προσπαθώντας να δείτε μέσα στα μάτια μου... Ορίστε, σας επιτρέπω να μελετήσετε τα μάτια μου... Τώρα! (Πηγαίνει πολύ κοντά στο πρόσωπό του. Ο Χαλεπιάς βγάζει έναν δυνατό ρόγχο.) Δεν το αντέχετε... Βλέπετε; Κανείς δεν είναι έτοιμος για το τέλειο έργο...

ΓΙΑΝΝΟΥΛΗΣ: Ε...;

ΣΑΤΥΡΟΣ: Το τέλειο έργο, λέω... Τι είναι τέλειο έργο, στην τελική; Για τους περισσότερους θαυμαστές σας, σίγουρα η *Κοιμωμένη*. Για τους καθηγητές σας στο Μόναχο, χωρίς αμφιβολία ο *Σάτυρος* – παραλλαγή πρώτη... Για τον Θωμόπουλο, τον αγαπημένο σας δάσκαλο, κάποιο από τα τελευταία σας έργα... Τα λεγόμενα πριμιτίφ... Ή με-τα-λο-γι-κά! Για τη μητέρα σας, θαρρώ πως τέλειο έργο ήταν ο αδερφός σας, ο Νικόλας... Για τον πατέρα σας, ίσως κάποιο τέμπλο... Το τέλειο έργο... (Γέλια)

ΓΙΑΝΝΟΥΛΗΣ: Μη...

Σάτυρος που παίζει με τον Έρωτα

[...] Έτσι, ο Γιαννούλης έδειχνε πως είχε χάσει πια ολότελα την προηγούμενη αλεγροσύνη του, το κέφι, την ξενοιασιά και την περηφάνια του, ενώ η αυτοπεποίθησή του σαν να ξεθύμανε, σαν να μειώθηκε ή να περιορίστηκε, κρυμμένη μόνο μέσα στον πεισματικό χαρακτήρα του. Επιπλέον, είχε γίνει πλέον μόνιμα μελαγχολικός και λιγομίλητος και συχνά ένιωθε τελείως απελπισμένος. Τα μόνα πράγματα που τον στήριζαν ακόμα, που τον ανακούφιζαν και τον παρηγορούσαν, ήταν τρία: η φίλια του Γιώργου Κωνσταντινίδη, η αναπόληση των μέχρι τώρα καλών ημερών της ζωής του και οι λιγοστές, αλλά χτυπητές για έναν σπουδαστή, καλλιτεχνικές επιτυχίες του, ενώ η μόνη λυτρωτική διέξοδος, στη μόνιμη πια ασφυκτική κατάστασή του, στάθηκε και θα στεκόταν πάντα στο εξής –για τον ταλαντούχο, σεμνό, κλειστό και ευαίσθητο νέο– η διαρκής δημιουργική του απασχόληση.

Ο πρώτος μήνας του καινούργιου χρόνου, 1876, υπήρξε περίοδος περισυλλογής και εσωτερικής ανασυγκρότησης. Τα νεανικά του κύτταρα βοήθησαν όχι μόνο να θεραπευτούν οι πληγές της ψυχής, αλλά αμέσως μετά από τις δύο πρώτες εβδομάδες του δεύτερου μήνα, και συγκεκριμένα στις 16 του Φλεβάρη, αισθάνθηκε τόσο καλά, ώστε, ενθαρρυνμένος και από τη φειδωλή χειρονομία του Ιερού Ιδρύματος, τόλμησε να κάνει μια νέα αίτηση στη διοίκησή του, για να του δοθεί καινούργια υποτροφία, ειδικά για τη Ρώμη, όπου σκεφτόταν πως θα μπορούσε να γνωρίσει την Ιταλική Αναγέννηση και τα καλλιτεχνικά αριστουργήματά της, και όπου θα συμπλήρωνε έτσι τις ημιτελείς σπουδές του στο Μόναχο. Έκλεισε την αίτηση στο φάκελο και, μολονότι δεν έλπιζε πολύ στην ευόδωσή της, την έριξε στο κιβώτιο του ταχυδρομείου για να πάει στην Τίνο. Ο Γιώργος βρήκε το διάβημα του φίλου του αδικαιολόγητο και κάπως παράλογο –χώρια που το θεώρησε ανέλπιδο–, αλλά δεν του το είπε. Αντίθετα, λες κι είχε να κάνει με έναν άνθρωπο με παιδική αφέλεια, επιδοκίμασε, φαινομενικά, την ενέργειά του και του καλλιέργησε μάλιστα για λίγο τη μάταιη προσδοκία του με μερικά επιχειρήματα για τη θεσμική υποχρέωση την οποία είχε η πατρίδα του Τηνιακού καλλιτέχνη να βοηθήσει το ταλαντούχο τέκνο της.

Στο μεταξύ, ο νεαρός Χαλεπάς είχε αρχίσει να σχεδιάζει και να εκτελεί κιάλας, κατευθείαν στο γύψο, μια *Κεφαλή Σατύρου*, με την οποία ήθελε να σαρκάσει τη μοίρα του και την αδικία που τον τριγύριζε.

Το θέμα του Σατύρου το αγαπούσε πάντοτε, αλλά τώρα, στην ψυχική κατάσταση που βρισκόταν, το λάτρευε κυριολεκτικά γιατί τον λύτρωνε από τη μελαγχολία. Παρατηρούσε ότι, όσο πιο πολύ το δούλευε, τόσο περισσότερο ένιωθε να αλαφρώνει η ψυχή του και να ανακουφίζεται από το εσωτερικό βάρος που κουβαλούσε. Αργότερα μάλιστα, όταν, με την επίμονη δουλειά του και την τέχνη του, κατάφερε να δώσει στο πρόσωπο του ακόλουθου του Διονύσου μίαν αρκετά σαρκαστική έκφραση, ιδιαίτερα στα μάτια, ο Γιαννούλης απέκτησε και αρκετό κέφι.

Όταν αποτέλειωσε το έργο, το έδειξε αμέσως στον καθηγητή του, τον Μαξ Βίντμαν. Η ανεπιφύλακτα επαινετική κριτική που του έκανε εκείνος αμέσως αποκατέστησε ένα μεγάλο μέρος από τη χαμένη εμπιστοσύνη προς τον εαυτό του. Η πίστη μάλιστα τούτη στο ταλέντο του και η αυτοεκτίμησή του έγιναν ακόμα πιο μεγάλες, όταν μια μέρα, μέσα στη μεγάλη αίθουσα διδασκαλίας της Βασιλικής Ακαδημίας, άκουσε ξαφνικά τον ίδιο τον δάσκαλό του και διάσημο γλύπτη να επαινεί, δημόσια τώρα, τον *Σάτυρό* του και αμέσως μετά –γενικεύοντας την ευνοϊκή κρίση του για την καλλιτεχνική προοπτική του νεαρού γλύπτη– να καταλήγει, με προφητικό στόμφο, μπροστά στο κατάπληκτο ακροατήριό του:

«Από αυτήν εδώ την αίθουσα, παιδιά μου, θα προέλθει μια μέρα ένα μεγάλο καλό για την Ελλάδα!...»

Στο μεταξύ, τα βραβευμένα έργα του Χαλεπά στους σχολικούς διαγωνισμούς και στη μεγάλη έκθεση του Μονάχου –ο *Οιδίπους επί Κολωνώ*, το *Παραμύθι της Πεντάμορφης* (ή *Η Πριγκίπισσα του Ρήνου*), ο *Σάτυρος που παίζει με τον Έρωτα* και η *Κεφαλή Σατύρου*– πέρασαν στην ιδιοκτησία του μουσείου της Ακαδημίας και στο εξής ήταν στη διάθεση των φοιτητών και του κοινού να τα βλέπουν και να τα χαίρονται όποτε ήθελαν.

Χρήστος Σαμουλιδής,
Γιαννούλης Χαλεπάς: *Η τραγική ζωή του μεγάλου καλλιτέχνη*,
Βιβλιοπωλείον της Εστίας, Αθήνα 2005, σ. 112-114.

[...] Σ' όλη την υπόλοιπη διάρκεια του 1877, παράλληλα με τις παραγγελίες που εκτελούσε, επεξεργαζόταν και δικά του έργα, με θέματα δικής του έμπνευσης, που τα είχε στο νου και στην καρδιά του.

Ένα τέτοιο αγαπημένο θέμα του ήταν και ο *Σάτυρος που παίζει με τον Έρωτα*, που τόσο επιτυχία είχε η πρώτη του μορφή στο Μόναχο.

Τη νέα, δεύτερη μορφή του άρχισε να τη φιλοτεχνεί πάλι σε φυσικό μέγεθος (συνολικά 335 x 105 x 73 εκ.) και με μια αντίληψη καινούργια στις αδιόρατες λεπτομέρειες. Επιπλέον, βάλθηκε να δουλεύει κι αυτήν τη σύνθεση με πάθος και αφοσίωση.

Είχε ξεμπερδέψει, βέβαια, έστω και προσωρινά, με την κόπωση και τις επικίνδυνες συγκινήσεις που του προκάλεσε η επίμονη και παθιασμένη δημιουργική απασχόλησή του με τη *Μήδεια*, αλλά από την αρχή κιόλας της δουλειάς του πάνω στον *Σάτυρο* κατάλαβε ότι και το σύμπλεγμα αυτό θα του προξενούσε ψυχοπαθολογικά συμπτώματα. Και αυτό γιατί, πολύ πιο γρήγορα, καθώς δούλευε τον μυθικό του δαίμονα, ένιωσε γι' αυτόν αντιφατικά αισθήματα: μεγάλη έλξη και ισχυρή απώθηση, χαρά και λύπη, κεφάλι διάθεση και μαύρη μελαγχολία.

Έτσι, από τη μια μεριά προσπαθούσε να φτιάξει τον Σάτυρο χαριτωμένο, όπως τον ήθελε το θέμα, ο μύθος και η σύλληψη της δικής του ιδέας για τον δαίμονα, πράγμα που τον διασκέδαζε πάρα πολύ –σχεδόν το γλεντούσε–, κι από την άλλη πάσκιζε να ξεπεράσει μια φοβερή εσωτερική αντιπάθεια προς αυτό το ίδιο το πρόσωπο, πράγμα που του προξενούσε στεναχώρια, ακόμα και οδύνη.

Μέσα σ' αυτήν την αντιφατική διεκυστίνδα, άλλοτε καμάρωνε τον ακόλουθο του Διονύσου για τη φιλοπαίγμονα διάθεσή του και άλλοτε τον μισούσε, επειδή νικούσε τον θεό Έρωτα –στη φάση, τουλάχιστον, της σκηνής που απεικόνιζε το έργο–, σαν να ήταν αυτός που νικούσε και τον δικό του μοναδικό έρωτα, αυτός που του στέρησε, με τη βουλιμία του, τη νίκη στο δικό του ερωτικό ειδύλλιο με την όμορφη συγχωριανή του.

Χρήστος Σαμουηλίδης, ό.π., σ. 162-163.

Σάτυρος και Έρωτας και Σάτυρος
Μολύβι σε χαρτί, 22,4 x 35,2 εκ.

Πηγή: Ιστοσελίδα Εθνικής Πινακοθήκης, Μουσείο Αλέξανδρου Σούτσου
Προσπελάσιμο στον σύνδεσμο: <https://www.nationalgallery.gr/artwork/satyros-kai-erotas-kai-satyros/>

(τελ. ημερ. προσπέλ. 6.3.2026)

ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΕΣ, ΤΕΧΝΙΚΕΣ ΚΑΙ ΑΛΛΕΣ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ

ΛΟΓΙΣΤΗΡΙΟ

Λογιστής
Σάββας Χαραλάμπους

Ροδούλα Φιλίππου
Φωτεινή Κουρσάρη
Αθηνά Χατζηιωακείμ
Άντρη Χατζηπαπαναγιώτου

ΤΜΗΜΑ ΘΕΑΤΡΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

Υπεύθυνη Λειτουργός
Μαρίνα Μαλένη

Νίκη Μουρουζή

ΤΜΗΜΑ ΕΚΔΟΣΕΩΝ/ ΔΗΜΟΣΙΩΝ ΣΧΕΣΕΩΝ

Υπεύθυνη Λειτουργός
Μαρία Ευσταθίου

Άνδρη Διαμαντίδου

ΤΜΗΜΑ ΟΡΓΑΝΩΣΗΣ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΙΣΜΟΥ

ΠΑΡΑΣΤΑΣΕΩΝ
ΚΑΙ ΠΕΡΙΟΔΕΙΩΝ

Υπεύθυνη Λειτουργός
Μάγδα Μακάρ

ΘΕΑΤΡΟΛΟΓΟΣ

Κυριακή Αργυρού

ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑ

Μαρία Σταφυλάρη-Κυριάκου
Χρύσω Αλεξάνδρου

Ιδιαίτερα Διευθυντή
Ειρήνη Αναστασίου

ΤΑΜΕΙΟ

Γεωργία Κωνσταντίνου
Κωνσταντίνα Σάββα

ΑΠΟΘΗΚΕΣ

Φώτης Μύθιλλος
Μαρία Σαράντη

ΣΥΝΤΗΡΗΣΗ ΚΤΗΡΙΟΥ

Κωνσταντίνος Κωνσταντίνου
Σταύρος Ευλαμπίου

ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΓΡΑΦΕΙΩΝ

Πέτρος Κουλέρμος
Ελένη Ζαφείρη

ΒΟΗΘΗΤΙΚΕΣ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ

Έλενα Ανδρέου-Σεβαστίδου
Χριστίνα Φιλίππου
Ηλιάννα Φλωρίδου

ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΗ ΠΑΡΑΓΩΓΗ

Τεχνικός Προϊστάμενος/Συντονιστής
Χάρης Καυκαρίδης

ΤΕΧΝΙΚΕΣ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ

Ανώτερος Τεχνικός
Πέτρος Λουκά

Μηχανικοί Σκηνής
Λύσανδρος Λυσάνδρου
Δώρα Τσολάκης

Χριστάκης Παναγή
Μιχάλης Σταύρου
Μενέλαος Μενελάου
Αντρέας Αντρέου
Νικόλας Παπαχριστοφόρου

ΤΜΗΜΑ ΣΚΗΝΩΝ

Διευθυντής Σκηνής
Αχιλλέας Αχιλλέως

Βοηθός Διευθυντής Σκηνής
Κυριάκος Σάββα

Βοηθοί Σκηνής/Υπεύθυνοι
Δοκιμής και Παράστασης
Μαρία Χαραλάμπους
Κώστας Μενοίκου
Χάρης Ιωάννου

ΤΜΗΜΑ ΦΩΤΙΣΜΟΥ

Ανώτερος Φωτιστής
Γεώργιος Κουκουμάς

Σταύρος Τάρταρης
Αρτέμης Χούτρης

ΤΜΗΜΑ ΗΧΟΥ

Γιώργος Χριστοφή
Στράτος Σταμάτης

ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΣ

Σπύρος Ιωαννίδης

ΑΜΠΙΓΙΕΣ

Μαρία Ορφανίδου-Χαραλάμπους

ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΑ ΡΑΠΤΙΚΗΣ

Κωνσταντία Γερολεμίδου
Παναγιώτα Λαζάρου
Θεοδοσία Μαλέκκου Στυλιανού

ΘΥΡΩΡΟΙ/ΤΑΞΙΘΕΣΙΑ

Υπεύθυνη Υποδοχής Κοινού/
Θεατρικών Χώρων ΘΟΚ
Φαίη Αρότη

Στέλλα Ανδρέου-Χριστοδούλου
Παναγιώτα Αντωνίου

Ρίτα Αχιλλέως
Δόνα Εγγλεζάκη
Ευαγγελία Εγγλεζάκη
Μαρία Εφραίμ
Αργυρή Ηλία
Μαρία Ιωάννου

Χριστίνα Κάσια
Μαριάννα Κούρτη
Άρτεμη Κυριακίδη
Τώνια Μαντοβάνη
Ελευθερία Παντέλα
Άντρη Σπανού
Κατερίνα Φαρμακίδου
Έλενα Χαραλαμπίδου
Ραφαήλια Χατζηγλύρα

ΕΚΔΟΣΗ
ΘΕΑΤΡΙΚΟΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΚΥΠΡΟΥ

ΓΕΝΙΚΗ ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ
Μαρία Ευσταθίου

ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ ΥΛΗΣ
Κυριακή Αργυρού

ΔΙΟΡΘΩΣΗ ΚΕΙΜΕΝΩΝ
Δημήτρης Πήχας

ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΕΚΔΟΣΗΣ / ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΚΟΥ ΥΛΙΚΟΥ
grafish design (Κατερίνα Τσεβά)

ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΕΣ ΕΚΔΟΣΗΣ
Αντώνης Φαρμάκας

ΕΚΤΥΠΩΣΗ
The Leaders Ltd

ΘΕΑΤΡΙΚΟΣ
ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ
ΚΥΠΡΟΥ

77 77 27 17

THOC.ORG.CY

